

ЛОКАЛНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ КАО ПРАТЕЋИ САДРЖАЈИ ОДРЖИВОГ ТУРИЗМА

Стручни рад
DOI: 10.5937/GU_KORET25096M

Мијајло Минић, Msc

Туристичка организација општине Медвеђа, office@tomedvedja.org.rs

Апстракт: На територији општине Медвеђа постоје евидентни природни ресурси, који су иницијални покретачи бањског, ваздушног и конгресног туризма. Одлика да се на подручју неке општине препознају потенцијали природе су организовање туристичких инфо центара, система обавештавања на паноима, одржавањем догађаја и манифестација, које имају за циљ промоцију ресурса на одрживом подручју. У раду се приказују манифестације које се организују на територији општине Медвеђа, а то су Косидба на Чаиру, Сачијада, Гејзерске ноћи, Михољски сусрети села и друге.

Кључне речи: Туристичке манифестације, препознавање, посетиоци, општина Медвеђа

TOURIST POTENTIAL AND MANIFESTATIONS OF THE MUNICIPALITY OF MEDVEĐA AS A BASIS FOR SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT

Abstract: On the territory of the municipality of Medvedja, there are evident natural resources, which are the initial drivers of spa, air and congress tourism. A feature of recognizing the potentials of nature in the area of a municipality is the organization of tourist info centers, billboard notification systems, holding events and manifestations, which aim to promote resources in a sustainable area. The paper presents the events that are organized on the territory of the municipality of Medvedja, such as Kosidba na Čair, Sačijada, Geyser Nights, Miholj Village Meetings and others.

Keywords: Tourist manifestations, recognition, visitors, Municipality of Medveđa

1. УВОД

Поред природних одлика, општина Медвеђа располаже и великим бројем манифестација. Главни покретач догађаја, Туристичка организација општине Медвеђа организује 17 манифестација у току године што самостално што са одређеним партнерима као што су Културни центар Медвеђа и спортски савез општине Медвеђа. Неке од ових манифестација имају локални карактер, али се неке манифестације својом темом и организацијом као и посетом издвајају од осталих манифестација и имају потенцијал да превазиђу локални карактер и временом постану познате на републичком нивоу а можда и шире. Оно што је значајно јесте да све манифестације бележе раст из године у годину што указује

на њихову све већу привлачност и значај у промоцији културне и туристичке понуде општине Медвеђа. Овај тренд ствара повољан амбијент за даљи развој туризма и интеграцију принципа одрживог развоја у организацији и промоцији локалних догађаја. У складу са горе наведеним циљ овог рада јесте да се анализирају туристички потенцијали и манифестације као једни од фактора у процесу планирања и имплементације одрживог развоја туризма. Као и да је неопходно једнако схватити значај и природних ресурса и културно-туристичких манифестација.

2. МАНИФЕСТАЦИЈЕ У ОПШТИНИ МЕДВЕЂА

Поред природних и бањских потенцијала, значајну улогу у развоју туризма општине Медвеђа имају културне, забавне и гастрономске манифестације, које представљају израз традиције, начина живота и идентитета локалног становништва. Манифестациони туризам је један од најдинамичнијих облика савременог туризма, јер повезује културу, забаву, економију и друштвено ангажовање заједнице. Он има двоструку функцију – са једне стране привлачи туристе и повећава промет, а са друге чува нематеријално културно наслеђе и јача локални понос и заједништво. У општини Медвеђа се током године одржава више различитих манифестација које промовишу природна богатства, традиционалну кухињу, занате и обичаје становника овог краја. Оне су постале саставни део туристичке понуде и значајан елемент препознатљивости општине. Посебно су важне јер својим одржавањем оживљавају мања насеља, подстичу домаћу производњу и стварају прилику за економску добит локалног становништва.

Манифестације у Медвеђи нису само догађаји забавног карактера, већ имају и едукативни, културни и промотивни значај. Оне омогућавају посетиоцима да се упознају са културним наслеђем, обичајима, гастрономијом и гостопримством становника Јабланичког краја. Истовремено, овакви догађаји служе као платформа за промоцију домаћих производа, уметника и удружења, али и за јачање сарадње између јавног и приватног сектора у области туризма. Развој и унапређење манифестација има кључну улогу у реализацији концепта одрживог туризма, јер се ослања на локалне ресурсе, не захтева велика улагања у инфраструктуру, а резултира значајним ефектима на економију, друштвену кохезију и промоцију територије. Свака добро осмишљена манифестација може постати туристички бренд општине, доприносећи већој видљивости Медвеђе на туристичкој мапи Србије. Као што је наведено на почетку овог рада ТО Медвеђа организује 17 манифестација у току године. На основу досадашњег искуства манифестације у општини Медвеђа се могу класифицирати на оне које су локалног карактера и вероватно ће се на њему и задржати и на оне које су већ превазишле локални карактер и имају потенцијал да постану познате у целој Србији, па и шире.

У табели 1 се налазе локалне манифестације које су категорисане према врсти догађаја.

Табела 1. Манифестације у општини Медвеђа

Р.б.	Манифестација	Место одржавања	Време одржавања	Врста догађаја
1	Пливање за часни крст	С.Бања	јануар	спорт, верски
2	Радничке спортске игре	Медвеђа	фебруар	спорт
3	Туцијада	Медвеђа	април, Васкрс	Верски
4	Први глас Медвеђе	Медвеђа	мај	Музички
5	Квиз знања „Моја Медвеђа“	Медвеђа	јун	Образовни
6	Косидба на Маровцу	Маровац	Почетком јула	Село, рекреативни
7	Богуновачке игре	Богуновац	јул	Село, рекреативни
8	Гејзерске ноћи	Сијаринска Бања	Крај јула - почетак августа	Забавни, уметнички
9	Игре на води	С.Бања	август	Спорт
10	Златни котлић Гејзера	С.Бања	август	Гастро, рекреативни
11	Сачијада	Медвеђа	август	Гастро, спорт
12	Михољски сусрети села	Различита села	октобар	Село, народна традиција
13	Ловачки дан		октобар	Гастро, спорт
14	Успон на Мркоњски вис	Мркоње	октобар-новембар	Спорт, рекреативни
15	Џипијада	Различита села	октобар	Спорт, село
16	Вече усмене традиције	Медвеђа	новембар-децембар	Култура, поезија
17	У сусрет Новој Години	Медвеђа	децембар	Забава

2.1 Косидба на Чаиру

Међу најлепшим примерима очувања старих обичаја и традиционалних вредности у општини Медвеђа издваја се манифестација „Косидба на Чаиру“ у селу Маровац. Овај догађај, који се сваке године одржава на пространим ливадама села Маровац, представља својеврсни омаж старом сеоском начину живота, раду на земљи и вредностима које су вековима одржавале село и његове становнике. Првобитно осмишљена као пријатељско окупљање мештана и такмичење у косидби, манифестација је временом прерасла у културно-туристички догађај, који спаја традицију, музику, гастрономију и народно стваралаштво. Данас она окупља не само мештане, већ и посетиоце из других крајева Србије, као и бројне љубитеље етно-наслеђа, пољопривреде и сеоског туризма.

Косидба на Маровцу има за циљ да очува дух заједништва, покаже лепоту руралног пејзажа и подсети на време када је рад на ливадама био не само обавеза већ и догађај који је окупљао цело село. Кроз песму, такмичење у брзини и вештини кошења, као и кроз дружење и народно весеље, ова манифестација оживљава традиционални ритам живота у планинским пределима општине Медвеђа. Ова манифестација има значајан потенцијал у оквиру развоја сеоског и руралног туризма на територији општине Медвеђа. Њена вредност се огледа у томе што промовише традиционални начин живота, домаће производе и културно наслеђе, што је све више цењено у савременом туристичком тржишту које тежи аутентичним и одрживим доживљајима. Организовањем ове манифестације (Слика 1), локално становништво добија прилику да представи своје обичаје, домаћу кухињу, рукотворине и гостопримство, што доприноси економском јачању села и задржавању младих на селу.

Слика 1. Косидба на Маровцу и народне игре

Косидба није само културни догађај, већ и алат за економски и социјални одрживи развој. Посетиоци који долазе на манифестацију најчешће су заинтересовани за аутентична искуства – контакт са природом, локалним становништвом, старим занатима и традиционалним јелима. Управо тај тип туризма представља одрживи модел развоја, јер не захтева велике инвестиције, а ствара директну корист за мештане који продају своје производе, нуде смештај или учествују у програму.

Такође, Косидба на Маровцу има важну еколошку димензију – подсећа на традиционалне начине обраде земљишта који не нарушавају природну равнотежу, а уједно промовише поштовање природе и рационално коришћење природних ресурса. Улагањем у промоцију ове манифестације, уређење простора и укључивање младих у организацију, Косидба може постати носилац развоја руралног туризма у северним деловима општине Медвеђа, повезујући природне лепоте Радан планине са традиционалним наслеђем и савременим туристичким потребама. Ова манифестација је у почетку бројала и до 1000 посетиоца да би се каснијом неслогом мештана и различитих фактора број

посетилаца значајно смањено у последњих 2-3 године опет је приметан раст посетиоца на овај манифестацији.

2.2 Богуновачке игре

Последњих година манифестација „Богуновачке игре“ бележи континуирани раст броја посетилаца, што потврђује њену све већу препознатљивост у туристичкој понуди општине Медвеђа. Један од разлога за то јесте и чињеница да садржи спортске и такмичарске дисциплине из старих времена, које се данас ретко где могу видети у Србији. Такмичења у цепању дрвета, сечењу балвана, бацању копља, клис или пењање уз стожину представљају праву атракцију за посетиоце, јер оживљавају дух некадашњег сеоског живота и радних навика предака.

Овај јединствени спој традиционалних игара, народне музике и такмичарског духа даје манифестацији посебан шарм и препознатљивост (Слика 2). Захваљујући томе, „Богуновачке игре“ из године у годину привлаче све већи број гостију, не само из околних места, већ и из ширег региона. На тај начин манифестација постаје важан фактор у промоцији културног идентитета и развоју одрживог руралног туризма на територији општине.

Слика 2. Богуновачке игре

Са становишта одрживог развоја, „Богуновачке игре“ подстичу активно учешће локалног становништва, посебно младих, који кроз учешће у припреми и извођењу програма развијају свест о значају очувања културног идентитета. Истовремено, ова манифестација пружа економске користи локалним домаћинствима, произвођачима традиционалне хране и рукотворина, што је кључни аспект локалне економске одрживости. Туристички потенцијал „Богуновачких игара“ огледа се и у томе што овај догађај привлачи све већи број посетилаца из других општина, као и туристе који бораве у Сијаринској бањи.

3.3 Гејзерске ноћи

Манифестација Гејзерске ноћи представља један од најатрактивнијих културно-забавних догађаја у општини Медвеђа. Одржава се у периоду од 30. и 31. јула и 01. августа у Сијаринској бањи и окупља велики број посетилаца. Гејзерске ноћи (Слика 3) имају за циљ да промовишу како саму Сијаринску бању тако и све потенцијале општине Медвеђа. Ова манифестација својим програмо

настоји да привуче све генерације посетилаца у општину Медвеђа тј. у Сијаринску бању. Тако се на репертоару ове манифестације налазе и дечији програми, етно музика, рок музика, класична музика а и велике естрадне звезде Србије а све у циљу привлачења што већег броја посетилаца.

Слика 3. Гејзерске ноћи

Од недавно су уведене или обновљене манифестације „Игре на води“ и „Златни котлић гејзира“ који чине засебне дневне манифестације у оквиру Гејзерских ноћи. Циљ овога био је да посетиоци који су ту на неки начин имају и дневне активности које ће попунити њихов боравак у бањи док чекају да крене програм Гејзерских ноћи. Ово се показало као одличан потез и сада и на тиом манифестацијама преко дана имамо доста посетилаца који касније остају да прате програм Гејзерских ноћи. Гејзерске ноћи имају велики значај за промоцију Сијаринске Бање као туристичке дестинације. Манифестација подстиче и економски развој локалне заједнице, јер локални угоститељи, произвођачи хране и пића, као и туристички објекти, имају прилику за повећање промета. Такође, овај догађај промовише одрживи туризам, јер се програм организује на отвореном, користи локалне ресурсе и не нарушава природни амбијент.

3.4 Сачијада

Манифестација „Сачијада“ представља један од најзначајнијих гастрономских догађаја у општини Медвеђа. Током манифестације, екипе се такмиче у припремању јела испод сача и хлебова испод црепуље. Овај начин припреме омогућава очување аутентичног укуса и традиционалних рецепата, који се преносе с генерације на генерацију. Сачијада има велики туристички потенцијал јер привлачи не само локалне становнике већ и посетиоце из околних општина и других делова Србије, посебно љубитеље гастрономије и традиционалне кухиње.

Посетиоци имају прилику да уживају у дегустацији различитих јела, упознају локалне производе и учествују у културно-гастрономском доживљају. Оно што је веома значајно за ову манифестацију јесте да број како учесника тако и посетилаца расте из године у годину. Од када је манифестација из кеја реке Јабланице пребачена на градски трг у Медвеђи знатно је повећан број такмичарских екипа а и сама посета манифестацији сада јакo брзо расте из

године у годину. Прве године када је манифестација премештена у центар било је седам екипа, а 2025. године учествовало је 25 екипа и ову манифестацију је посетило између 600 и 700 посетилаца. Манифестација „Сачијада“ доприноси развоју Медвеђе на више нивоа. Пре свега, она повећава туристичку посећеност, привлачећи госте из других делова Србије и региона, који током боравка у Медвеђи користе локални смештај, угоститељске услуге и посећују друге туристичке садржаје. Сачијада такође промовише локалну гастрономију и производе (Слика 4), пружајући прилику произвођачима меса, поврћа, вина и ракије да представе своје производе широј публици. На тај начин, манифестација подстиче економски развој заједнице и оснажује локалне предузетнике.

Слика 4. Сачијада у Медвеђи

Поред економског ефекта, Сачијада доприноси и очувању културног наслеђа, јер чува традиционалне рецепте и начин припреме хране испод сача. Такође, она стимулише социјалну кохезију, окупљајући мештане, туристе и удружења у заједничком културно-гастрономском искуству. У комбинацији са другим локалним манифестацијама и природним потенцијалима Медвеђе, Сачијада постаје важан фактор у развоју одрживог туризма, продужава сезону и доприноси стварању препознатљивог туристичког бренда општине.

4. ТУРИСТИЧКИ ПОТЕНЦИЈАЛИ МАНИФЕСТАЦИЈА

Манифестације општине Медвеђа представљају значајан туристички потенцијал, јер повезују традицију, културу, гастрономију и спорт са природним ресурсима региона. Све ове манифестације свака на свој начин доприносе промоцији локалних вредности, привлачењу посетилаца и подстицају економске активности у заједници. Иако су ово биле главне манифестације које смо детаљније обрадили, бројни други локални догађаји такође учествују у обогаћивању туристичке понуде и осигуравању непрекидног привлачења посетилаца током целе године.

Уз адекватну промоцију, унапређење инфраструктуре и укључивање локалне заједнице, очекује се да ће у будућности овај манифестациони спектар имати још већи утицај на развој одрживог туризма у Медвеђи и постати препознатљив бренд региона. На тај начин, манифестације не служе само као културни или забавни догађаји, већ представљају важан инструмент за

социјални, економски и туристички развој општине, повезујући традицију са савременим потребама туриста и локалне заједнице.

5. ЗАКЉУЧАК

Манифестације општине представљају јединствене туристичке садржаје који повезују културу, спорт, гастрономију и рекреацију. Ове активности доприносе промоцији локалних вредности, привлачењу посетилаца из региона и шире, стимулишу економску активност локалних произвођача и угоститеља, као и укључивање младих и локалне заједнице у туристичке садржаје.

Атрактивност старих спортских дисциплина, традиционалних јела и културних игара ствара јединствен доживљај за посетиоце, што повећава посећеност и промоцију Медвеђе као туристичке дестинације. Синергија природних ресурса, културно-историјског наслеђа и манифестација омогућава стварање комплетне туристичке понуде, која може да продужи сезону, повећа задржавање посетилаца и стимулише развој пратеће инфраструктуре – смештаја, угоститељства, саобраћајних и туристичких услуга. Ово све доприноси томе да туризам постане једна од носећих грана привреде општине, са дугорочним економским, социјалним и културним ефектима. У оквиру концепта одрживог туризма, Медвеђа има могућност да развија туристичке садржаје који обезбеђују економску корист за локалну заједницу, а истовремено очувају природну и културну баштину за будуће генерације.

Улагањем у промоцију, инфраструктуру, едукацију локалног становништва и развој интегрисаних туристичких пакета, очекује се значајно повећање туристичке активности, развој локалне привреде и стварање препознатљивог туристичког бренда. Све наведено потврђује да општина Медвеђа има велики потенцијал за развој туризма уопште, али и за развој одрживог туризма, који спаја економски развој, очување природе, културне и традиционалне вредности. Туризам, кроз свој раст и интеграцију различитих облика понуде – природне лепоте, културне и историјске ресурсе, гастрономске и спортске манифестације – може постати један од кључних носећих сегмената развоја општине, доприносећи дугорочној стабилности и препознатљивости Медвеђе као туристичке дестинације.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Туристичка организација општине Медвеђа, <http://www.tomedvedja.org.rs>
- [2] СБ Гејзер у Сијаринској Бањи, <http://gejzer.rs/>
- [3] Манифестације, <http://www.manifestacije.com/>
- [4] Радански кластер, <http://www.radanklaster.rs/index.php>
- [5] Ристић, Вукадин, *Сијаринска Бања – извор здравља и живота*. Лесковац 2002.
- [6] Туристичка организација Србије, <https://www.serbia.travel/>